

ROVVILTNEMNDA I REGION 6

Møre og Romsdal, Trøndelag

Deres ref.:

Vår dato: 01.06.2018

Vår ref.: 2018/643

Arkivnr: 434.11

Adresseliste

Protokoll fra møte 24. mai 2018, Rovviltnemnda i region 6 Midt-Norge

Tid: Torsdag 24. mai 2018, kl 14:15 - 17:45

Sted: *Grand Hotel Bellevue, i Rauma kommune*

Deltagere: Rovviltnemnda: Gunnar Alstad (leder), Mattias Jåma, Frank Sve, Stig Klomsten (vara for Gunn I. Stokke) **Forfall;** Gunn I. Stokke, Maja-Britt Renander (vara Ellinor Jåma hadde ikke anledning til å møte), Anne Berit Sæther, (vara Siv Bleikvassli hadde ikke anledning til å møte)

Andre: Marianne Aas Halse, Ingvild Øyjordet & Astrid Buset (Fylkesmannen i Møre og Romsdal) Ole-Jakob Kvalshaug, Eva Dybwad Alstad, Gry Tveten Aune, & Kjell Vidar Seljevoll (Fylkesmannen i Trøndelag), Ingeborg Stavne (Mattilsynet), Per Flatberg & Øystein Folden (Naturvernforbundet), Frank Røym (Sør-Trøndelag Bondelag), Atle Frantzen (Møre og Romsdal Bondelag), Kristian Indreeide (Møre og Romsdal Sau og Geit), Rune Horvli (Rauma kommune), Harry Brude (leder for rovviltutvalget i Rauma), Marianne Hunnes Gaustadnes (Ulvådal Sausankelag), Sølvi Heggbro (Nordre Rauma).

13/18: Godkjenning av innkalling og saksliste

Dato for møte ble bestemt under nemndas møte den 1. februar og bekreftet i møte 22. mars 2018. Saksliste er satt opp i samråd med leder av Rovviltnemnda. Foreløpig møteinnkallelse med saksliste ble sendt ut på e-post, tirsdag 8. mai 2018, mens endelig møteinnkallelse m/saksliste og saksfremlegg ble sendt ut på e-post onsdag 16. mai 2018.

Sekretariatet påpekte at det var blitt en feil i nummerering av de to første sakene i innkallingen vs. saksframlegg. Sakslisten skal ha saksnummer fra 13/18 til og med 21/18.

Sekretariatets forslag til vedtak:

- Rovviltnemnda godkjenner innkalling og saksliste.

Rovviltnemndas vedtak (enstemmig):

- Rovviltnemnda godkjenner innkalling og saksliste.

14/18: Referat og orienteringssaker

1. Høringsuttalelse erstatning av hund

Postadresse:
Rovviltnemnda i region 6
c/o Fylkesmannen Trøndelag
Postboks 2600
7734 STEINKJER

Leder for rovviltnemnda:
Gunnar Alstad
974 89 360
goalstad@online.no

Saksbehandler:
Kjell Vidar Seljevoll
73 19 92 25
fntlkvs@fylkesmannen.no

Et forslag til svarbrev på høringen ble utsendt til nemndas medlemmer på e-post 3.5.18, med frist for tilbakemelding 10.5.18. Sekretariatet mottok positive tilbakemeldinger fra to medlemmer av nemnda inne fristen. Svarbrev ble oversendt til Miljødirektoratet 14.5.18.

2. Forespørsel om støtte til samordning av forvaltningen av den sørnorske jervebestanden

Fylkesmannen i Oppland rettet 12.4.2018 en forespørsel om et økonomiskbidrag fra region 6, til sluttrapportering av arbeidet med optimalisering av felles forvaltningsområde for jerv i Sør-Norge. Fylkesmannen i Oppland opplyste at de hadde mottatt en søknad fra NINA pålydende kr 300 000,- for å slutføre arbeidet. De signaliserte at region 3 ville gi kr 50- 100 000 til arbeidet og ba om at det ble gjort en vurdering av om også region 6 kunne bidra.

Saken ble vurdert i form av en e-postrunde. Rovviltnemnda i region 6 ønsket ikke å støtte et videre arbeid med GIS-verktøyet, utover den støtten som allerede er gitt, men viste til at dersom det skulle jobbes videre med verktøyet burde et slikt arbeid støttes med midler fra sentrale myndigheter.

Fylkesmannen i Oppland har 27. april 2018, sendt søknad til Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet der de har bedt om støtte til arbeidet. Miljødirektoratet har 8. mai gitt Fylkesmannen i Oppland tilbakemelding om at direktoratet vil støtte arbeidet med kr 200 000,-

3. Brev om manglende bruk av naturmangfoldloven i forbindelse med vedtak om ny forvaltningsplan.

I brev til rovviltnemnda i region 6, datert 22. mars 2018, har Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal påpekt at de mener at det er vesentlige mangler i de vurderingene som er gjort opp mot naturmangfoldloven i forbindelse med vedtak om godkjenning av forvaltningsplan for rovvilt i region 6, Midt-Norge. De mener at vedtaket ikke kan anses som gyldig, og de har påpekt at de vil be Klima- og miljødepartementet (KLD) granske saken. Brevet 22. mars er fulgt opp, fra Naturvernforbundet sentralt, med e-post til KLD, 17. april 2018.

Det er ikke sendt noe svarbrev fra rovviltnemnda i region 6 til Naturvernforbundet i saken. Sekretariatet anser at oppgaven med å eventuelt nærmere vurdere og avklare om vedtaket er gyldig tilligger KLD, slik Naturvernforbundet også har lagt til grunn.

I forbindelse med at rovviltnemnda i region 6 har mottatt brev fra KLD, 26. april 2018, er det av KLD i e-post av 27. april 2018 bekreftet at vedtaket om godkjenning av forvaltningsplan for rovvilt i region 6 Midt-Norge, datert 22. mars 2018, av KLD anses å være gjeldende. Om enn med noen forbehold om videre arbeid for å forbedre planen. Sekretariatet legger til grunn at KLD anser vedtaket som gyldig, hva angår lovanvendelse.

4. Foreløpig klage på vedtak om forvaltningsplan

Rauma kommune har i brev 16. april 2018 varslet om mulig klage på vedtak vedrørende godkjenning av revidert forvaltningsplan for rovvilt i region 6 Midt-Norge. I brevet henviser Rauma kommune til at de 26.2.2018 har sendt brev til

KLD/LMD og bedt om en juridisk avklaring vedrørende om rovviltneemndenes vedtak om godkjenning av forvaltningsplan for rovvilt kan påklages.

Sekretariatet har vært i kontakt med KLD i sakens anledning og fått bekreftet at det jobbes med saken i departementene, det foreligger per 9. mai ikke noe svarbrev fra KLD/LMD. Sekretariatet har til denne tid lagt til grunn at det ikke er klageadgang på vedtaket om godkjenning av forvaltningsplan for fredet rovvilt. Rauma ønsker en juridisk avklaring på om dette er riktig. Og har bedt KLD/LMD om å avklare dette forholdet. Sekretariatet har valgt å avvente videre behandling av den foreløpige klagen, inntil svar foreligger fra KLD/LMD.

Dersom svaret fra KLD/LMD mot formodning skulle være at det er klagerett på vedtak om godkjenning av forvaltningsplan for fredet rovvilt. Vil vi etter sekretariatets vurdering måtte gå ut med informasjon om det og gi alle parter en fornyet frist for å påklage vedtaket.

5. Post til nemnda

Sekretariatet tar en gjennomgang av postlisten siden forrige møte.

6. Søknader om skadefellingstillatelser siden forrige møte

Sekretariatet tar en gjennomgang av søknaden om skadefellingstillatelser siden forrige møte og utfallet av disse.

Sekretariatets forslag til vedtak:

- Rovviltneemnda tar referat- og orienteringssakene til orientering.

Rovviltneemndas vedtak (enstemmig):

- Rovviltneemnda tar referat- og orienteringssakene til orientering.

15/18: Årsrapport rovvilt i region 6

I følge forvaltningsplan for rovvilt i region 6 Midt-Norge, Møre og Romsdal og Trøndelag, godkjent 22. mars 2018, skal sekretariatet årlig utarbeide en årsrapport som legges frem for rovviltneemnda innen 1. juni hvert år.

Det er det ikke lagt nærmere føringer for hva årsrapporten skal inneholde. Sekretariatet har utarbeidet et forslag til årsrapport, som følger vedlagt som eget dokument.

Fra saksbehandlingen til nemnda er følgende notert:

Rovviltneemnda ønsker at kapittelet om virkeområde og aktivitet gjøres mer utfyllende for neste års rapport. Det kan med fordel tas inn et årshjul for arbeidet til nemnda, samt at møteaktivitet opp mot departementene og andre regioner også synliggjøres.

Årsrapporten kan med fordel synliggjøres mer enn de vanlige møteprotokollene, på nemndas nettside, og sendes til Fylkeskommunene i Møre og Romsdal og Trøndelag til orientering.

Sekretariatets forslag til vedtak:

- Rovviltneemnda godkjenner årsrapport rovviltneemnda for region 6 Midt-Norge – 2017.

Rovviltneemndas vedtak (enstemmig):

- Rovviltneemnda godkjenner årsrapport rovviltneemnda for region 6 Midt-Norge – 2017.

16/18: Kvote for betingede skadefellingstillatelser på gaupe, jerv og ulv 2018/2019

Rovviltnemnda skal før 1. juni hvert år fatte vedtak om kvote for betingede fellingstillatelser på rovvilt for de artene der nemnda har myndighet til å ta slik beslutning. De betingede fellingstillatelsene kan iverksettes av Fylkesmannen med hjemmel i rovviltforskriftens §9.

Politiske føringer og lovverk

Følgende dokumenter er lagt til grunn for forslaget:

- St. meld. nr. 15 (2003-2004) Rovvilt i norsk natur
- Innst. S. nr. 174 (2003-2004)
- Lov av 19.6.2009 om naturmangfold (naturmangfoldloven)
- Forskrift av 18.3.2005 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften)
- Forvaltningsplan for rovvilt i region 6, vedtatt 22. mars 2018
- Rovdyrforliket av 16. juni 2011

Bestandsmål og myndighet til å fastsette kvote for betingede fellingstillatelser

Landet er delt inn i åtte forvaltningsregioner med tilhørende nasjonale mål for antall årlige ynglinger innenfor regionens grenser. Region 6 har følgende bestandsmål:

- 12 ynglinger av gaupe
- 10 ynglinger av jerv
- 3 ynglinger av bjørn
- 0 ynglinger av ulv

Når bestanden ligger over de nasjonalt fastsatte målene for den enkelte region kan en rovviltnemnd tildele kvote for betinget skadefelling på gaupe, jerv, bjørn og ulv til fylkesmannen for å forhindre at disse artene gjør skade på bufe eller tamrein. Vurderingen av om nemnda har myndighet skal for bjørn og ulv baseres på de siste dokumenterte data om siste års ynglinger. For gaupe og jerv skal vurderingen av nemndas myndighet baseres på gjennomsnittet av dokumenterte data om ynglinger de tre siste årene. Det er dataene fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt som skal legges til grunn.

Når det gjelder gaupe så er gjennomsnittlig antall familiegrupper de siste tre årene (perioden 2015 – 2017) på 16,7 familiegrupper (NINA Rapport 1370-2017). Gjennomsnittlig antall registrerte ynglinger av jerv de siste tre årene (2015-2017) er 10 ynglinger (NINA-Rapport 1391-2017). Region 6 har ikke bestandsmål for ulv, slik at myndigheten til å fastsette betingede skadefellingstillatelser vil alltid ligge hos rovviltnemnda i region 6 for arten ulv. I de tilfeller der de nasjonale bestandsmålene i regionen ikke er nådd er det Miljødirektoratet som har myndighet til å fatte kvote om betingede fellingstillatelser. For region 6 gjelder dette for bjørn (se egen sak 19/18).

Ut fra de nevnte vilkårene når det gjelder myndighet og bestandssituasjonen for de store rovdyra har rovviltnemnda i region 6 Midt-Norge myndighet til å fastsette kvote for betingede skadefellingstillatelser på gaupe, jerv og ulv i region 6 for perioden 1. juni 2018 til og med 15. februar 2019.

Om iverksetting av betingede skadefellingstillatelser

Betinget skadefelling er vedtak med hjemmel i Naturmangfoldlovens § 18, første ledd bokstav b om felling av enkeltindivid av vilt for å avverge skader på bufe eller tamrein, der det på forhånd er fastsatt kvote og vilkår av overordnet myndighet.

Målet med en skadefellingstillatelse er i utgangspunktet å felle et bestemt individ knyttet til en bestemt skadesituasjon, og ikke å regulere bestanden av vedkommende rovviltart. I tråd med rovviltforliket skal regulering av bestandene skje gjennom lisensfelling (jerv, ulv og bjørn) eller kvotejakt (gaupe). Tillatelser til skadefelling skal derfor avgrenses i tid og rom. Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå.

Fylkesmannen kan av eget tiltak eller etter søknad fatte vedtak, med hjemmel i rovviltforskriftens § 9 (jf. forskriftens § 8 eller § 13), om iverksetting av skadefelling innenfor rammen av kvote for betinget skadefelling gitt av rovviltnemnda eller Miljødirektoratet. Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til skadefelling skal det legges vekt på føringene i regional forvaltningsplan. Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Det skal særlig tas hensyn til:

- Områdets betydning som beitemark
- Skadenes omfang og utvikling
- Potensialet for framtidige skader
- Mulighetene for å gjennomføre forebyggende tiltak

En fellingstillatelse kan iverksettes i flere områder samtidig, forutsatt at nødvendig kommunikasjon er etablert for å hindre overskyting i forhold til vedtatt kvote.

Vurderinger av bestand og kvotestørrelse

Det følger av naturmangfoldlovens § 8 første ledd at beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig og erfaringsmessig kunnskap om bl.a. arters bestandssituasjon samt effekten av påvirkninger.

Når det gjelder gaupe så er gjennomsnittlig antall familiegrupper de siste tre årene på 16,7 familiegrupper (perioden 2015 – 2017). For årene 2016, 2017 og 2018 har kjent avgang av gaupe i region 6 (kvotejakt, skadefelling, annet mv.) vært på 34 gauper i 2016, 37 gauper i 2017, og 34 gauper hittil i 2018 (per 9. mai). Rovdata har ikke lagt frem rapport over antall familiegrupper av gaupe i regionen før jakta startet i 2018, men foreliggende datamateriale tilsier at bestanden i regionene var over 12 familiegrupper også før jakt i 2018. Det ble i 2017/2018 åpnet for en betinget skadefellingskvote på 5 dyr i regionen, kvoten ble ikke fylt. Sekretariatet foreslår samme kvotestørrelse i for perioden 2018/2019 – fem gauper.

Når det gjelder jerv gir NINA Rapport 1391 den rapporterte oversikten over antall verifiserte ynglinger av jerv i regionen, og for hele landet. I region 6 er det i perioden 2015 - 2017 registrert 12, 11 og 7 ynglinger av jerv. Registreringer av jerveynglinger våren 2018, legges fortløpende ut på Rovdata sine hjemmesider. Pr. dags dato (24. mai) er det påvist 11 jerveynglinger i region 6, i 2018. Bestandssituasjonen for jerv anses å være rimelig stabil og ligger nær bestandsmålet for regionen på ti ynglinger. Kjent avgang av jerv i regionen har lagt mellom 16 og 20 jerv årlig de fem foregående årene. Kjent avgang til nå i 2018 er 5 dyr. Sekretariatet foreslår fem betingede skadefellingstillatelser på jerv, det samme som tidligere år. Jerv som eventuelt blir felt på skadefelling, vil også bli belastet lisenskvoten for jerv, men ikke motsatt.

Når det gjelder ulv har ikke regionen noe bestandsmål. Sekretariatet viser til forslaget baserer seg på sist tilgjengelig kunnskap om ulvens bestandssituasjon og utvikling i Norge; det vises til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3, samt til siste årlige inventeringsrapport om bestandsovervåkingen av ulv i Skandinavia (Rovdata og Viltskadesenteret Rapport nr. 1 – 2017). Rapporten viser at det er påvist 46 familiegrupper og 28 revirmarkerende par vinteren 2016/2017. Rovdata har ennå ikke publisert endelig bestandsstatus for ulv vinteren 2017/18, men det foreligger foreløpige data.

Rovdata publiserte en foreløpig statusrapport for ulv i Norge 8. mars 2018. Rapporten viser til at det i perioden 1. oktober 2017 – 5. mars 2018 er dokumentert totalt 108 - 110 ulver i Norge, og per 31. mars var det i Sverige påvist 314 individer (foreløpig rapport pr. 13. april 2018). Minst 70 – 72 av ulvene har helnorsk tilhold og minst 38 individer hadde tilhold på begge sider av riksgrensen. Det er foreløpig påvist yngling (valpekull født i 2017) i 13 ulverevir som berører Norge og 33 som berører Sverige, hvorav 8 i helnorske, 28 helsvenske og 5 i grenserevir. Etter deling mellom Norge og Sverige er foreløpig bestandsstatus for Norge 10,5 ynglinger. Døde ulver i løpet av overvåkingsperioden 1. oktober 2017 til og med 31. mars 2018 trekkes fra disse tallene. Etter 1. oktober er det registrert 76 døde ulver i Skandinavia, hvorav 28 i Norge og 48 i Sverige. Av de døde ulvene i Norge kom 19 fra Osdalen eller Julussa-revirene. Endelig bestandsstatusrapport for ulv i Skandinavia i 2017/2018 vil foreligge i juni 2018. Det er ikke felt ulv i region 6 de to siste sesongene. Siste kjente felling av ulv skjedde i Lierne kommune den 26. oktober 2016 (nødverge). Imidlertid ble det felt en ulv i 2014 og to ulver i 2013 på skadefelling. Med bakgrunn i at region 6 må påregne streifindivider av ulv, og at de i enkelte tilfeller påfører skader på sau/lam og rein bør det etter sekretariatets vurdering vedtas en kvote for betingede skadefellingstillatelser på ulv. Sekretariatet foreslår derfor at kvote for betingede skadefellingstillatelser på ulv i regionen settes til tre ulver, som er det samme som forrige sesong (2017/18). Ulv som eventuelt blir felt på skadefelling, vil også bli belastet lisenskvoten for ulv, men ikke motsatt.

Med bakgrunn i vitenskapelig kunnskap fra Rovdata og nasjonalt overvåkningsprogram, samt erfaringsbasert kunnskap fra reindriften og Statens naturoppsyn anser sekretariatet at kravet til kunnskapsgrunnlaget er oppfylt, jf. nml § 8. Av nml. § 9 slås det fast at når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet som tiltaket volder. Førre-var-prinsippet i § 9 skal tillegges stor vekt der man ikke har tilstrekkelig kunnskap. Etter sekretariatets vurdering skal ikke førre-var-prinsippet tillegges stor vekt i denne saken da det foreligger tilstrekkelig kunnskap.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen artene utsettes for, i form av statusrapporter om bestandsutvikling, registrert avgang, samt annen vitenskapelig informasjon fra forskning på gaupe, jerv og ulv i region 6, nasjonalt og for Skandinavia.

Miljøforvaltningen har således god kunnskap om den samlede belastningen på bestandene av gaupe, jerv og ulv. Uttaket av jerv og gaupe i region 6 har vært godt over ti dyr årlig de tre siste årene, uten at dette har bidratt til mer enn å balansere bestandene. Vi legger derav til grunn at et eventuelt uttak av 5 gauper og 5 jerv ikke vil være til hinder for å fortsatt balansere bestandene. Etersom region 6 ikke har bestandsmål for ulv tillegges ikke nml. § 10 vekt i forhold til ulv.

Skadefellingsforsøk gjennomføres i all hovedsak uten bruk av tekniske hjelpemidler som vil kunne være til skade for miljøet, slik at sekretariatet anser nml. §§ 11 og 12 som lite relevant.

Imidlertid er det den skadefellingstillatelsen utstedes til som er ansvarlig for kostnadene med retting og/eller tilbakeførelse hvis skadefellingsforsøket medfører skade på miljøet ut over det som fremgår av søknad og skadefellingstillatelse.

Naturmangfoldloven § 5 slår bl.a. fast at målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Sekretariatet mener effekten av et uttak av skadefellingskvotene på fem gaupe, fem jerv og tre ulver ikke vil medføre at sannsynligheten for å oppnå bestandsmålet for gaupe og jerv reduseres.

De svensk-norske retningslinjene for forvaltning av genetisk verdifulle ulver skal følges. Dette betyr blant annet at myndighetene skal, så langt det lar seg gjøre, fastslå genetisk status for de individer som vurderes felt. De foreslåtte kvotene er etter sekretariatets vurdering i tråd med intensjonene i naturmangfoldlovens § 5.

Sekretariatets forslag til vedtak:

Med hjemmel i rovviltforskriftens § 8 (Jf. § 7, første ledd) har rovviltnemnda i region 6 Midt-Norge fattet følgende vedtak om kvote for betingede skadefellingstillatelser på gaupe, jerv og ulv i region 6 Midt-Norge for perioden 1. juni 2018 til og med 15. februar 2019:

- **5 (fem) betingede skadefellingstillatelser på gaupe**

Bestanden ligger over bestandsmålet per i dag (tre års gjennomsnittet). Terskelen for felling av skadegjørende gaupe bør være lav i prioriterte beiteområder.

- **5 (fem) betingede skadefellingstillatelser på jerv**

Bestanden ligger på bestandsmålet per i dag (tre års gjennomsnittet). Terskelen for å tillate felling av skadegjørende jerv bør være lav i prioriterte beiteområder.

- **3 (tre) betingede skadefellingstillatelse på ulv**

Streifdyr av ulv kan forekomme. Om det blir registrert skader av ulv, og faren for nye skader er stor, bør fylkesmennene ha muligheten til å tillate skadefelling. De svensk-norske retningslinjene for forvaltning av genetisk verdifulle ulver skal følges.

Nemnda kan til enhver tid trekke tilbake betingede skadefellingstillatelser, hvis det f.eks. blir registrert eller fattet mistanke om annen avgang i løpet av perioden, eller hvis kjønns- og alderssammensetningen blant skutte dyr er uheldig.

Rovviltnemndas vedtak (enstemmig):

Med hjemmel i rovviltforskriftens § 8 (Jf. § 7, første ledd) har rovviltnemnda i region 6 Midt-Norge fattet følgende vedtak om kvote for betingede skadefellingstillatelser på gaupe, jerv og ulv i region 6 Midt-Norge for perioden 1. juni 2018 til og med 15. februar 2019:

- **5 (fem) betingede skadefellingstillatelser på gaupe**

Bestanden ligger over bestandsmålet per i dag (tre års gjennomsnittet). Terskelen for felling av skadegjørende gaupe bør være lav i prioriterte beiteområder.

- **5 (fem) betingede skadefellingstillatelser på jerv**

Bestanden ligger på bestandsmålet per i dag (tre års gjennomsnittet). Terskelen for å tillate felling av skadegjørende jerv bør være lav i prioriterte beiteområder.

- **3 (tre) betingede skadefellingstillatelse på ulv**

Streifdyr av ulv kan forekomme. Om det blir registrert skader av ulv, og faren for nye skader er stor, bør fylkesmennene ha muligheten til å tillate skadefelling. De svensk-norske retningslinjene for forvaltning av genetisk verdifulle ulver skal følges.

Nemnda kan til enhver tid trekke tilbake betingede skadefellingstillatelser, hvis det f.eks. blir registrert eller fattet mistanke om annen avgang i løpet av perioden, eller hvis kjønns- og alderssammensetningen blant skutte dyr er uheldig.

17/18: Kvote for lisensfelling av ulv 2018/2019

Lisensfellingsperioden for ulv er fra 1. oktober til og med 31. mars for områdene utenfor ulvesonen. Instruks om tidsfrister i saker knyttet til rovvilt fastsatt av Klima- og miljødepartementet den 16. desember 2013 med presiseringer i brev datert 24. juni 2015 sier at vedtak om kvote for lisensfelling av bl.a. ulv skal fastsettes minimum tre måneder før lisensfellingen starter, slik at eventuell klagebehandling skal være ferdig før lisensfellingsperioden starter den 1. oktober. Eventuelle klager skal være ferdigbehandlet av førsteinstans (rovviltnemnda) og oversendt departementet senest tre uker før starten på lisensfellingen. Med bakgrunn i instruks om tidsfrister betyr dette at et vedtak om eventuell lisenskvote for ulv må fattes senest 1. juli.

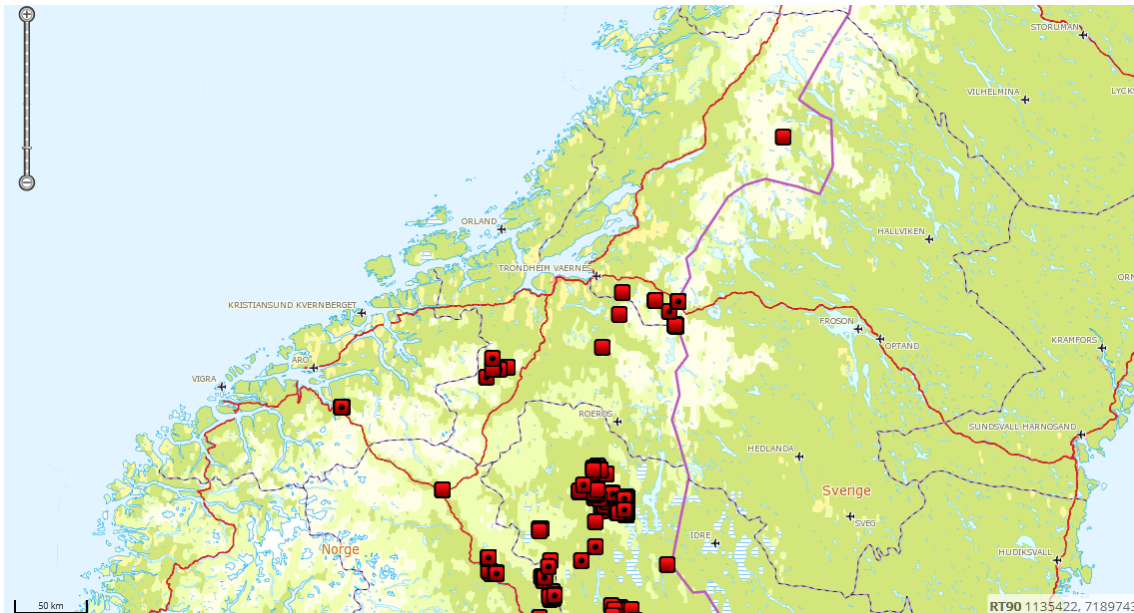
Sekretariatet viser videre til avtale mellom Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) og Naturvårdsverket i Sverige, av 1. april 2012. *Felles retningslinjer for forvaltning av genetisk verdifulle individer i den skandinaviske ulvepopulasjonen*. Det fremgår av avtalen at forvaltningsmyndighetene, gjennom DNA-innsamling av ekskrementer og hår og videre analyser, så langt mulig skal søke å fastslå genetisk status for de individer som vurderes felt, før fellingsvedtak fattes. Og videre at ulver som er definert som genetisk verdifulle så langt mulig, skal unntas fra både skadefelling og lisensfelling.

Det er sekretariatets vurdering at rovviltnemnda vanskelig kan overholde fristen om å fatte vedtak om felling tre måneder før lisensfellingsperioden start og samtidig ha oversikt over hvilke individer av ulv vedtaket kan komme til å berøre. Og sekretariatet mener at utfordringene som ligger i en eventuell innvandring av en eller flere genetisk viktige ulver, uansett må løses ved at rovviltnemnda forbeholder seg retten til å kunne endre sitt kvotevedtak dersom det kommer ny kunnskap. Det at lisensfellingsperioden varer i 6 måneder tilsier at vurderingen av informasjon om innvandring av genetiske viktige individer av ulv til region 6, uansett må løses som en løpende oppgave, heller enn i forkant av lisensfellingsperioden. Det foreligger per i dag ingen informasjon om at det oppholder seg genetisk viktige ulv i region 6. Sekretariatet vil varsle rovviltnemnda i region 6, dersom dette endrer seg.

Det er ikke påvist aktivitet av ulv i regionen til denne tid i 2018. Det ble gjort sporfunn i Meråker kommune 27.3.18, der SNO slo alarm ettersom de først anså det som antatt sikkert at det var snakk om spor fra ulv. Sporobservasjonene er senere revurdert, og har fått endelig status som ulv, usikker, i rovbasse.

Det er per dags dato følgelig ingen sporfunn og eller påviste skader som bekrefter aktivitet av ulv i region 6, i 2018. Det er for alle de tre foregående år blitt påvist aktivitet av ulv og registrert skader påført beitedyr av ulv i regionen. For 2017 ble det bare registrert 1 sau antatt drept av ulv i regionen, i Holtålen kommune. For 2016 ble det påviste til sammen 42 skader

på sau i kommunene; Meråker, Rennebu, Rauma, Stjørdal, Meldal, Selbu og Holtålen, og en skade på tamrein i Lierne kommune.

Figur 1: Kart over dokumenterte og antatte skader forvoldt av ulv i Midt-Norge etter 1. januar 2016 (www.rovbase.no).

Selv om det også tidligere har vært åpnet opp for lisensfelling av ulv i region 6, har det til denne tid ikke blitt felt ulv på lisensfelling i vår region. Siste kjente felling av ulv i regionen, er en voksen hann, felt i Lierne kommune 26.10.2016 (nødverge).

Region 6 har ikke bestandsmål for ulv og det er ikke ønskelig med stasjonære ulver i regionen, selv om streifdyr forekommer. Pr. dags dato er det ikke påvist aktivitet av ulv i regionen i 2018. Men med bakgrunn i årvisse skader forvoldt av ulv i regionen, anbefaler sekretariatet at det blir fattet vedtak om lisensfelling av ulv i hele region 6 også for jaktåret 2018/2019. Og vi forslår en kvote tilsvarende kvoten for betinget skadefelling av ulv i regionen tre dyr. Eventuelle dyr som felles på skadefelling, går til fradrag fra lisensfellingskvoten.

Vurderinger opp mot naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 5 slår bl.a. fast at målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Region 6 Midt-Norge har ikke bestandsmål for ulv, slik at et eventuelt uttak av 3 individer ikke vil virke negativt på oppnåelse av det regionale bestandsmålet for ulv. Det nasjonale bestandsmålet for ulv skal oppnås i ulvesonen som deles mellom region 4 og 5. De foreløpige resultatene fra vinterens overvåking av ulv viser at ulvebestanden ligger godt over det nasjonale bestandsmålet på 4 - 6 årlige ulvekull, hvorav minst tre skal være helnorske. Den foreslåtte kvoten på tre ulver i en region som ikke har bestandsmål for ulv er derfor ikke i strid med intensjonene i naturmangfoldlovens § 5.

Det følger av naturmangfoldlovens § 8 første ledd at beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om bl.a. arters bestandssituasjon samt effekten av påvirkninger.

Sekretariatet viser til forslaget baserer seg på sist tilgjengelig kunnskap om ulvens bestandssituasjon og utvikling i Norge; det vises til beskrivelsen av det Nasjonale

overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3, samt til siste årlige inventeringsrapport om bestandsovervåkingen av ulv i Skandinavia (Rovdata og Viltskadesenteret Rapport nr. 1 – 2017). Rapporten viser at det er påvist 46 familiegrupper og 28 revirmarkerende par vinteren 2016/2017. Rovdata har ennå ikke publisert endelig bestandsstatus for ulv vinteren 2017/18, men det foreligger foreløpige data.

Rovdata publiserte en foreløpig statusrapport for ulv i Norge 8. mars 2018. Rapporten viser til at det i perioden 1. oktober 2017 – 5. mars 2018 er dokumentert totalt 108 - 110 ulver i Norge, og per 31. mars var det i Sverige påvist 314 individer (foreløpig rapport pr. 13. april 2018). Minst 70 – 72 av ulvene har helnorsk tilhold og minst 38 individer hadde tilhold på begge sider av riksgrensen. Det er foreløpig påvist yngling (valpekull født i 2017) i 13 ulverevir som berører Norge og 33 som berører Sverige, hvorav 8 i helnorske, 28 helsvenske og 5 i grenserevir. Etter deling mellom Norge og Sverige er foreløpig bestandsstatus for Norge 10,5 ynglinger. Døde ulver i løpet av overvåkingsperioden 1. oktober 2017 til og med 31. mars 2018 trekkes fra disse tallene. Etter 1. oktober er det registrert 76 døde ulver i Skandinavia, hvorav 28 i Norge og 48 i Sverige. Av de døde ulvene i Norge kom 19 fra Osdalen eller Julussa-revirene. Endelig bestandsstatusrapport for ulv i Skandinavia i 2017/2018 vil foreligge i juni 2018.

Det er ikke mål om ynglende ulv i noen del av region 6. Enkelt individer, spesielt unge dyr, vil likevel kunne bevege seg langt vekk fra forvaltningsområdet for ulv. Slike omstreifende individer har en viss verdi for å nå det nasjonale målet ettersom de etter å ha streifet rundt en periode kan gå tilbake til ulvesonen og etablere seg der. Streifende ulver inn i region 6 forekommer så godt som årlig, og må forventes også i 2018/2019. Erfaringsmessig kan disse streifindividene dukke opp hvor som helst og når som helst.

Stortingsmelding 21 «Ulv i norsk natur» sier en del om ulvens økologiske betydning og funksjon. Økosystemer er kompliserte systemer, og desto mer kunnskap som fremskaffes, desto klarere kommer det frem at påvirkninger på enkelte deler av et økosystem gir direkte og indirekte effekter på alle nivåer i et økosystem. Når store rovdyrarter forsvinner fra områder, påvirkes andre store rovdyrarter, byttedyr og mindre rovdyr, hvilket i sin tur påvirker mindre byttedyr, mindre rovdyr, vegetasjon, så vel som insekter og reptiler og amfibier – så kalte trofiske kaskadeeffekter. Ulv er en av de rovviltartene som det er gjennomført mest forskning på. Ulv har en direkte effekt på byttedyrbestanden gjennom sin predasjon, men også en indirekte effekt gjennom at risikoen for å bli spist påvirker atferden hos byttedyrene.

Hvor stor effekt ulv eller andre rovviltarter, har i et økosystem, påvirkes i stor grad også av andre faktorer, som klima eller graden av menneskelig påvirkning i andre deler av systemet. Størstedelene av Europa og Skandinavia er sterkt preget av menneskelig aktivitet gjennom landbruk, dyrehold, skogsbruk, og annen menneskelig infrastruktur. Den store graden av ytre påvirkninger innebærer at ulv i dag ikke har mulighet til å fylle hele sin økologiske rolle, i hvert fall ikke i stor skala.

Samtidig er utmarksbeiting viktig for å hindre gjengroing. NIBIO-Rapport 2016-63 viser at ca. 30 prosent av artene på norsk rødliste vil være utsatt hvis beitedyr på utmarksbeite forsvinner. Beiteskapte kulturlandskap er også avhengig av kontinuerlig utmarksbeite for ikke å miste det tilhørende biologiske mangfoldet knyttet til naturtypene som er avhengige av beiting som hevdfaktor.

Med bakgrunn i vitenskapelig kunnskap fra Rovdata, nasjonalt overvåkningsprogram, opplysninger om kadaverfunn i www.rovbase.no, St. meld. 21 «Ulv i norsk natur», NIBIO-Rapport 2016-63, samt forvaltningsplanen for rovvilt i region 6 Midt-Norge, Møre og Romsdal og Trøndelag, anser sekretariatet kravet til kunnskapsgrunnlaget som oppfylt, jf. nml. § 8.

Av føre-var-prinsippet i nml. § 9 slås det fast at når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet som tiltaket volder. Føre-var-prinsippet i § 9 tillegges stor vekt der man ikke har tilstrekkelig kunnskap. Etter sekretariatets vurdering skal ikke føre-var-prinsippet tillegges stor vekt i denne saken da det foreligger betydelig vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap om bestandssituasjonen for ulv, samt at området ligger utenfor yngleområdet for ulv i Norge.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen arten utsettes for, i form av statusrapporter om bestandsutvikling, registrert avgang av ulv, samt annen vitenskapelig informasjon fra forskning på ulv i Skandinavia. Miljøforvaltningen har således god kunnskap om den samlede belastningen på bestanden av ulv. Med bakgrunn i dette, samt at region 6 ikke har bestandsmål for ulv tillegges nml. § 10 liten vekt.

Med bakgrunn i at lisensfelling i all hovedsak gjennomføres uten bruk av tekniske hjelpemidler som vil kunne være til skade for miljøet anser sekretariatet at nml. §§ 11 og 12 som lite relevant.

Sekretariatets forslag til vedtak:

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold § 18, første ledd, bokstav b og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 10, jf. §§ 1, 3 og 7, fatter Rovviltnemnda i region 6 følgende vedtak om lisensfelling på ulv innenfor region 6 i 2018/2019:

- Kvoten settes til **3 ulv**
- Lisensfellingsområdet er hele region 6 Midt-Norge.
- Lisensfellingsperioden er fra og med 1. oktober 2018 til og med 31. mars 2019
- Rovviltnemnda kan til enhver tid endre vedtaket dersom nye opplysninger tilsier det.

Rovviltnemndas vedtak (enstemmig):

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold § 18, første ledd, bokstav b og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 10, jf. §§ 1, 3 og 7, fatter Rovviltnemnda i region 6 følgende vedtak om lisensfelling på ulv innenfor region 6 i 2018/2019:

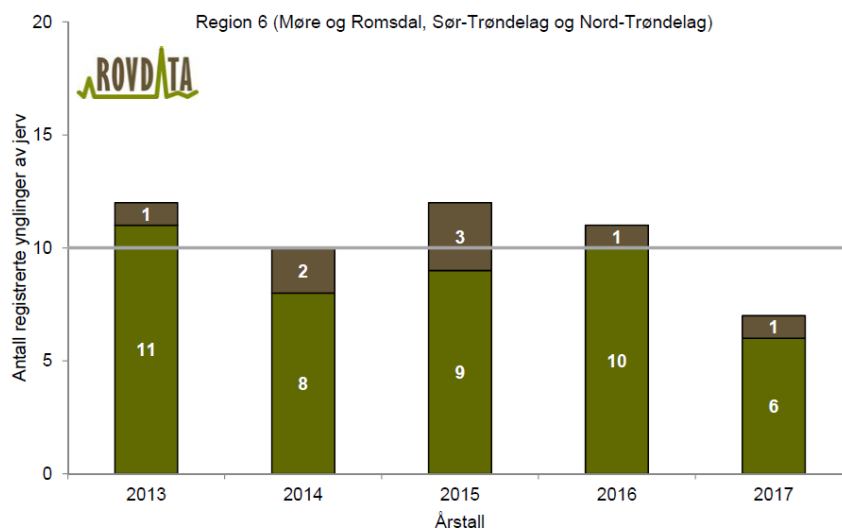
- Kvoten settes til **3 ulv**
- Lisensfellingsområdet er hele region 6 Midt-Norge.
- Lisensfellingsperioden er fra og med 1. oktober 2018 til og med 31. mars 2019
- Rovviltnemnda kan til enhver tid endre vedtaket dersom nye opplysninger tilsier det.

18/18: Kvote for lisensfelling av jerv 2018/2019

Dersom vilkårene i § 7 i Forskrift om forvaltning av rovvilt er oppfylt, kan en rovviltnemnd fatte vedtak om kvote for skademotivert lisensfelling og/eller kvotejakt for å begrense veksten og/eller utbredelsen av en bestand av gaupe, jerv, bjørn og ulv. Lisensfellingsperioden for jerv er fra 10. september til og med 15. februar. Instruks om tidsfrister i saker knyttet til rovvilt fastsatt av Klima- og miljødepartementet den 16. desember 2013 med presiseringer i brev

datert 24. juni 2015 sier at vedtak om kvote for lisensfelling av bl.a. jerv skal fastsettes minimum tre måneder før lisensfellingen starter, slik at eventuell klagebehandling skal være ferdig før lisensfellingsperioden starter den 10. september. Eventuelle klager skal være ferdigbehandlet av førsteinstans (rovviltnemnda) og oversendt departementet senest tre uker før starten på lisensfellingen. Med bakgrunn i instruks om tidsfrister betyr dette at et vedtak om eventuell lisenskvote for jerv må fattes senest 10. juni.

Rovviltnemnden har myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling av jerv når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriftens § 4. Nemndens myndighet for jerv baseres på gjennomsnittet av påviste ynglinger (dokumenterte og antatte) de tre siste årene fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt. Den nyeste foreliggende bestandsrapporten for jerv, er NINA Rapport 1391 (Tovmo m.fl., 2017). Der det fremgår at det for årene 2015, 2016 og 2017 er påvist henholdsvis 12, 11, og 7 ynglinger av jerv i region 6. Noe som gir et 3-års gjennomsnitt på 10 ynglinger.

Figur 2: Antall registrerte ynglinger i region 6 i perioden 2013-2017. Den brune delen av søylene angir påviste ynglinger hvor tisper og/eller alle valpene er tatt ut ved hiuttak (Tovmo m.fl. NINA rapport 1391-2017).

Med bakgrunn i ovenstående har Rovviltnemnda i region 6 per dags dato myndighet til å fatte vedtak om kvote og fellingsområder for lisensfelling av jerv med hjemmel i rovviltforskriftens § 10, jf. rovviltforskriftens § 7 første ledd.

Endringer i forvaltningsområdet for jerv 2018

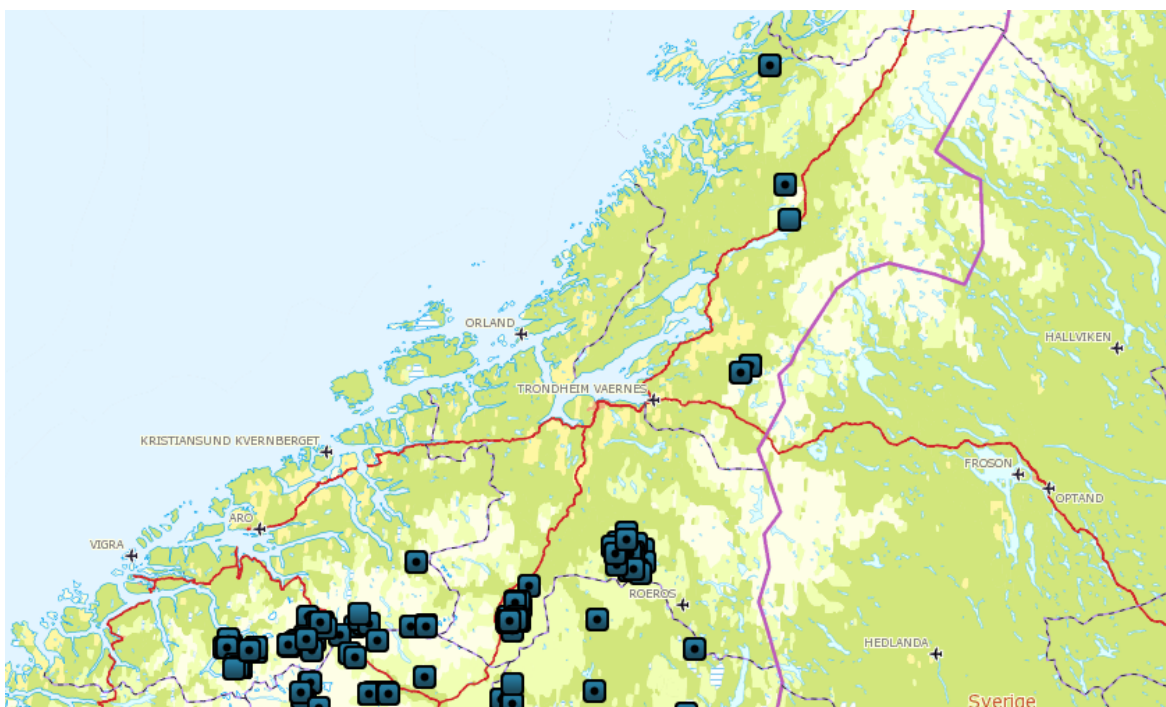
Rovviltnemnda vedtok ny forvaltningsplan for region 6, 22.3.2018. Der det blant annet ble gjort to endringer i forvaltningsområdet for jerv i region 6. Forollhogna og Øvre Sunndal har fått endret forvaltningsregime for arten jerv.

Klima- og miljødepartementet har i brev datert 26.04.2018 bedt rovviltnemnda i region 6 om å gjennomgå forvaltningsplanen på nytt, og i denne prosessen utbedre tre konkrete punkter. Ett av punktene går direkte på forvaltningen av jerv. Der det står sitat; «Forvaltningsområdet for jerv må bringes i tråd med departementets oppdrag om en bedre arrondering av forvaltningsområdene for jerv i Sør-Norge, og bør ikke medføre at en større del av bestandsmålet oppnås i områder med samisk tamreindrift». Klima- og miljødepartementet har videre etter oppfordring fra Fylkesmannen i Trøndelag, i e-post datert 27.04.2018 avklart at det er forvaltningsplanen som ble vedtatt 22.3.2018 som er gjeldende

forvaltningsplanen for rovvilt i region 6 Midt-Norge. *Men at forvaltningsaktørene bør utvise noe forsiktighet med å legge for stor vekt på føringer og prioriteringer i gjeldende plan av 2018 som departementet har bedt nemnda utbedre. Inntil rovviltnemnda har fulgt opp departementets oppdrag.* Sekretariatet har lagt til grunn denne føringen i arbeidet med innstillingen til vedtak og skilt ut områdene som har fått endret status i forvaltningsplanene av 2018 som egne delområder i de prioriterte beiteområdene og foreslått kvotebegrensning på inntil ett dyr i hvert av områdene.

Tap av sau og rein til jerv

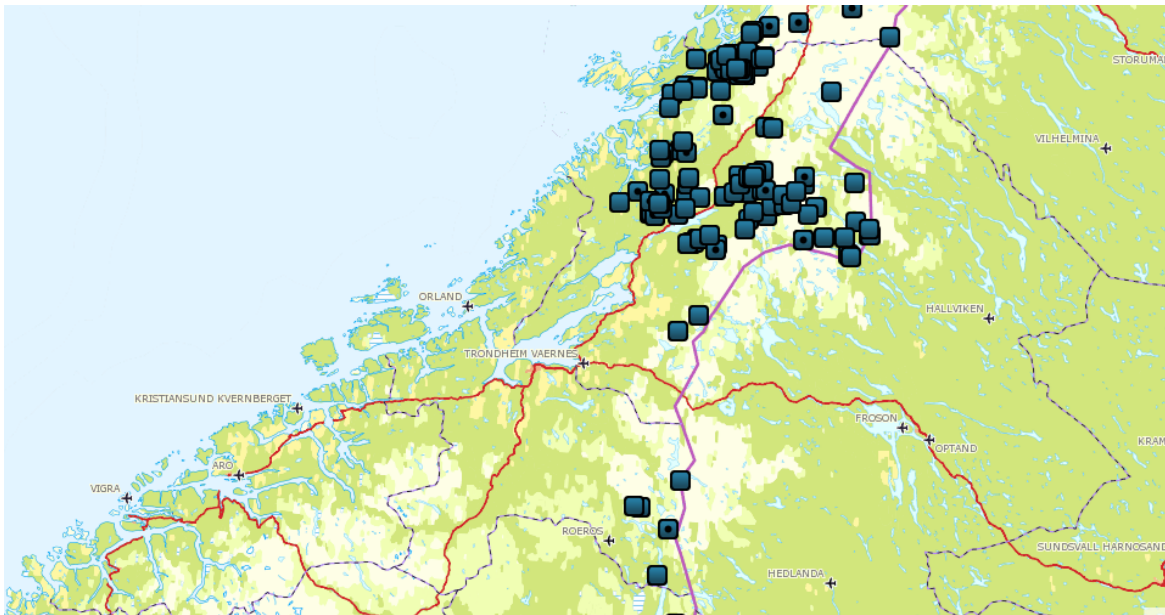
I 2017 ble det registrert 126 sau og lam dokumentert eller antatt drept av jerv i ROVBASEN for region 6 (64 for Møre og Romsdal, 56 for Sør-Trøndelag og 6 for Nord-Trøndelag). Tilsvarende tall for 2016 var 96 i regionen, (65 for Møre og Romsdal, 26 for Sør-Trøndelag og 5 for Nord-Trøndelag). Hittil i 2018 (pr. 9. mai) er det ikke registrert sau eller lam dokumentert eller antatt drept av jerv i ROVBASEN for regionen.

Figur 3: Kart over sau og lam dokumentert eller antatt drept av jerv i region 6 i 2017 (n = 126).

For 2017 ble det registrert 46 tamrein dokumentert eller antatt drept av jerv i ROVBASEN for region 6 (43 for Nord-Trøndelag, 3 for Sør-Trøndelag og 0 for Møre og Romsdal). For 2016 var tilsvarende tall 65 rein (64 for Nord-Trøndelag, 1 for Sør-Trøndelag og 0 for Møre og Romsdal).

Hittil i 2018 (pr. 9. mai) er det dokumentert eller antatt 68 rein drept av jerv i region 6, alle i Trøndelag.

Figur 4: Kart over rein dokumentert eller antatt drept av jerv i region 6 i perioden 1.1.2017 – 09.05.2018 (n = 111).

Yngelregistreringer og DNA av jerv

Utviklingen i antall ynglinger av jerv de fem siste årene fremgår av figur 2. Det for 2017 for første gang siden Rovviltnemnda tiltrådte i 2006 registrert mindre enn ti ynglinger av jerv i region 6.

Rovdata (www.rovdata.no) presenterer fortløpende foreløpig tall for ynglende jerv i Norge 2018. Foreløpige tall viser at det per 24. mai er registrert 11 dokumenterte eller antatt ynglinger av jerv i 2018.

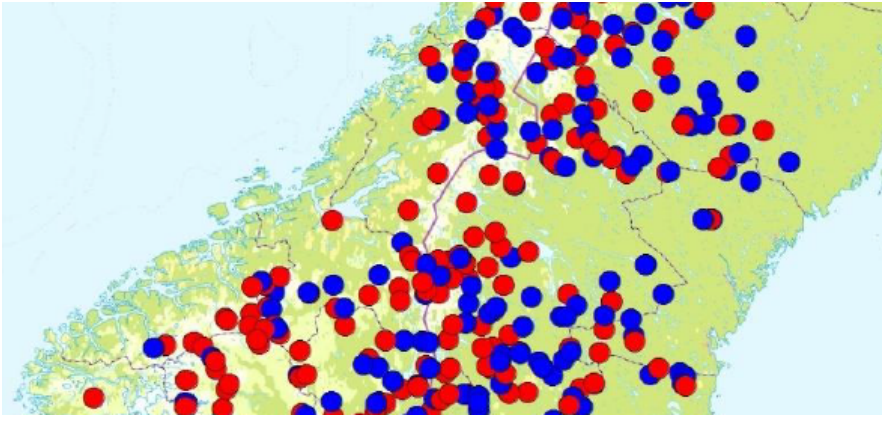
Disse fordeler seg som følger:

Møre og Romsdal: 2 ynglinger i Sunndal og Surnadal kommuner.

Trøndelag: 9 ynglinger fordelt i Snåsa (2), Verdal (2), Lierne, Høylandet, Grong, Stjørdal, og Holtålen kommuner.

De registrerte ynglingene i Møre og Romsdal og en i Trøndelag (Høylandet) er lokalisert utenfor forvaltningsområdene for jerv i regionen. Det er gjort forsøk på hiuttak av ynglingen utenfor yngleområdet i Trøndelag (en unge er tatt ut). De øvrige åtte ynglingene ligger alle innenfor yngleområde for jerv i Trøndelag.

DNA dataene samlet fra jerv vinteren 2016/2017 viser at det er en sammenhengende bestand av jerv i grense områdene mellom Norge og Sverige. Det ser også ut til å være en mer eller mindre sammenhengende bestand av jerv i Sør-Norge. Imidlertid viser genetiske analyser at den skandinaviske jervebestanden kan deles opp i tre delpopulasjoner: 1) En populasjon fra sørøstlige Norge øst for riksvei 3 (øst for Glomma) i Østerdalen og opp til Trondheim, Nord-Trøndelag og Nordland, samt hele den svenske populasjonen fra Dalarna i sør og opp til nordre Norrbotten. 2) Sørvestlige Norge vest for riksvei 3 (Glomma), 3) Troms og Finnmark (Persson & Brøseth – NINA rapport 732-2011). Selv om genflyt mellom jervepopulasjonene forekommer, viser de genetiske analysene at det er forholdsvis liten genflyt mellom de tre delpopulasjonene. Og er følgelig en faktor en må ha med i forbindelse med tildeling av kvote.

Figur 5: Viser fordeling av jervindivider fra DNA innsamlingen i 2017, hvert individ er representert med sine respektive midtpunkter. Rød = tispe. Blå = hann. (Flagstad m.fl. NINA rapport 1483, 2018).

Ut fra de foreløpige data over yngleregistreringer i 2018 og DNA data samlet av jerv i regionen i 2016 og 2017, kan det se ut som fallet i registrerte ynglinger i 2017, er betydelig større enn den reelle nedgangen i antall individer av jerv i regionen. Men både yngledataene for 2017 og DNA dataene for 2017 antyder en reduksjon i antall individ av jerv i region 6.

Døde jerv

Totalt antall registrerte døde jerver inkludert lisensfellingene i 2017/2018 for regionen er på 8 individer (perioden 10. september 2017 – 9. mai 2018). Alle disse er felt i Trøndelag. 5 jerver er felt under ordinær lisensfelling, og tre er felt av SNO under ekstraordinært uttak. Uttaket av jerv er mindre enn forrige periode.

Figur 6: Kart over fordelingen av registrerte døde jerver siden 01.06.2017 (n = 8), (rovbase.no). Tre dyr er felt på samme sted i Meråker kommune.

I 2017 ble det registrert 7 ynglinger av jerv i regionen. Hittil i 2018 (24. mai) er det dokumentert eller antatt 11 ynglinger av jerv i regionen. For Trøndelag er åtte av ni ynglinger registrert innenfor forvaltningsområdet, mens det i Møre og Romsdal foreløpig er registrert to ynglinger av jerv, begge i beiteprioriterte områder.

Sekretariatet legger til grunn at bestanden av jerv i regionen nå er nær/på bestandsmålet om 10 årlige ynglinger jf. tre-årsnittet for perioden 2015-2017. Internt i regionen er det for å

oppnå de fylkesvise bestandsmålene, større behov for uttak i Trøndelag enn i Møre og Romsdal. Dette begrunnes også delvis med en lang grenselinje mot Sverige, som gir et større potensiale for innvandring av jerv til Trøndelag vs. Møre og Romsdal. Det fylkesvisebestandsmålet for Trøndelag synes å være oppnådd innenfor forvaltningsområdet i 2018. For Møre og Romsdal er de to ynglingene som er registrert i fylket til nå i 2018, begge utenfor forvaltningsområdet. Og et ønske om å styrke bestanden innenfor forvaltningsområdet i Møre og Romsdal, tilsier etter sekretariatets vurdering at det ikke bør åpnes for lisensfelling av jerv innenfor forvaltningsområdet i Møre og Romsdal sesongen 2018/2019.

Vurderinger opp mot naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 5 slår bl.a. fast at målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Region 6 Midt-Norge har et bestandsmål for jerv på 10 årlige ynglinger og treårssnittet for bestanden av jerv i regionen er nå på måltallet. Og lisensfelling av jerv har som mål å fortsette å balansere bestanden av jerv i regionen nær måltallet for regionen. Det nasjonale bestandsmålet for jerv er 39 årlige ynglinger. De foreløpige resultatene fra vinterens overvåking av jerv viser at jervebestanden synes å ligge over det nasjonale bestandsmålet. Vi legger til grunn at et eventuelt uttak av **16** individer vil bidra til å balansere bestanden nær bestandsmålet i regionen og derfor ikke i strid med intensjonene i naturmangfoldlovens § 5.

Det følger av naturmangfoldlovens § 8 første ledd at beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om bl.a. arters bestandssituasjon samt effekten av påvirkninger.

Sekretariatet viser til forslaget baserer seg på sist tilgjengelig kunnskap om jervens bestandssituasjon og utvikling i regionen; det vises til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3, samt til siste årlige inventeringsrapport om bestandsovervåkingen av jerv i Skandinavia. NINA Rapport 1391 gir den siste oppdaterte oversikten over antall verifiserte ynglinger av jerv i hver region, og for hele landet og NINA Rapport 1483 gir oversikt over alle individer av jerv registrert ved funn av DNA i 2016 og 2017. I region 6 er det i perioden 2015 – 2017 registrert 12, 11 og 7 ynglinger. Foreløpige registreringer av jerveynglinger våren 2018 som er lagt ut på Rovdata sine hjemmesider indikerer elleve ynglinger i region 6.

NINA Rapport 1123 Utredning om endring i yngleområdene for jerv og bjørn i rovvilt region 6, samt NINA Rapport 1255. Samordning av forvaltning av jerv i Sør-Norge – en kunnskapsoversikt gir en god oversikt over kjent kunnskap om jerv, og spesielt om den sørvestlige bestanden av jerv i Norge.

Hvor stor effekt jerv eller andre rovviltarter, har i et økosystem, påvirkes i stor grad også av andre faktorer, som klima eller graden av menneskelig påvirkning i andre deler av systemet. Størstedelene av Europa og Skandinavia er sterkt preget av menneskelig aktivitet gjennom landbruk, dyrehold, skogsbruk, og annen menneskelig infrastruktur. Den store graden av ytre påvirkninger innebærer at de store rovdyrene i dag ikke har mulighet til å fylle hele sin økologiske rolle, i hvert fall ikke i stor skala. Samtidig er utmarksbeiting viktig for å hindre gjengroing. NIBIO-Rapport 2016-63 viser at ca. 30 prosent av artene på norsk rødliste vil være utsatt hvis beitedyr på utmarksbeite forsvinner. Beiteskapte kulturlandskap er også avhengig av kontinuerlig utmarksbeite for ikke å miste det tilhørende biologiske mangfoldet knyttet til naturtypene som er avhengig av beiting som hevdfaktor.

Med bakgrunn i vitenskapelig kunnskap fra Rovdata og andre, samt forvaltningsplanen for store rovdyr i region 6 og erfaringsbasert kunnskap fra sauenæringen, reindriften og Statens naturoppsyn anser sekretariatet kravet til kunnskapsgrunnlaget som oppfylt, jf. nml. § 8.

Av føre-var-prinsippet i nml. § 9 slås det fast at når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet som tiltaket volder. Føre-var-prinsippet i § 9 tillegges stor vekt der man ikke har tilstrekkelig kunnskap. Etter sekretariatets vurdering skal ikke føre-var-prinsippet tillegges stor vekt i denne saken da det foreligger betydelig vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap om bestandssituasjonen for jerv.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen arten utsettes for, i form av statusrapporter om bestandsutvikling, registrert avgang av jerv, samt annen vitenskapelig informasjon fra forskning på jerv i Skandinavia. Miljøforvaltningen har således god kunnskap om den samlede belastningen på bestanden av jerv, og nml. § 10 tillegges begrenset vekt.

Med bakgrunn i at lisensfelling i all hovedsak gjennomføres uten bruk av tekniske hjelpemidler som vil kunne være til skade for miljøet anser sekretariatet at nml. §§ 11 og 12 som lite relevant.

Fordeling av kvoten

Sekretariatets innstilling baserer seg på overordnede føringer, registrerte skader av jerv på sau og tamrein, data fra yngleregistreringer, DNA funn av jerv og egne vurderinger. Vi har lagt til grunn den geografiske differensieringen som fremgår av forvaltningsplanen for rovvilt i region 6 Midt-Norge, Møre og Romsdal og Trøndelag, vedtatt 22.3.2018.

Innstillingen legger til grunn at flytting av kvoter fra et område til et annet, ikke skal kunne tillates. Sekretariatet ønsker med sitt forslag å bidra til å komme nærmere de fylkesvise målene slik de er fastsatt i forvaltningsplanen. Samtidig som at tyngdepunktet for bestanden bør holdes/forflyttes til innenfor forvaltningsområdene. Etter sekretariatets vurdering tilsier dette at det ikke kan åpnes for lisensfelling av jerv i forvaltningsområdet for jerv i Møre og Romsdal sesongen 2018/2019.

Sekretariatet har også vektlagt målet om å ha en mest mulig jevn fordeling av jervebestanden innenfor forvaltningsområdet i Trøndelag. Ved å dele forvaltningsområdet inn i tre delområder fra jaktstart til 15. januar, søkes det å styre den største delen av jaktuttaket i forvaltningsområdet i Trøndelag, til den delen av sonen som i dag har den største aktivitet av jerv - områdene mellom E14 og Rv74. Hva angår de prioriterte beiteområdene i Trøndelag har vi også der valgt å dele inn i to delområder fra jaktstart og fram til 15. januar, inndelingen i delområder tilsvarer den tidligere inndelingen mellom nord og sør. Argumentasjonen for å også dele det prioriterte beiteområdet i to, er at det er viktig å lykkes med uttak av jerv i begge delområdene. Hensikten med å slå sammen delområdene den siste måneden, er at dette vil kunne bidra til at en får et høyere totaluttak ved hjelp av lisesfelling, som i sin tur kan bidra til et lavere behov for ekstraordinære uttak.

Det er for sesongen 2018/2019 foreslått en litt ny inndeling av kvoteområdene og Fylkesmannen i Trøndelag vil for å tydeliggjøre avgrensingen av de ulike jaktområdene utarbeide kart som viser de ulike jaktområdene, som legges som vedlegg til vedtaket om lisenskvote for jerv, etter at kvotene er vedtatt.

Sekretariatets forslag til vedtak:

Med hjemmel i Naturmangfoldlovens § 18, første ledd, bokstav b og § 77, jf. rovviltforskriftens § 10, jf. §§ 1, 3 og 7, fatter rovviltnemnda i region 6 Midt-Norge følgende vedtak om lisensfelling av jerv innenfor region 6 i 2018/2019:

- Kvoten settes til totalt 16 jerver.
- Det kan totalt felles inntil 8 jervtisper i regionen, hvorav maksimalt 3 tisper innenfor forvaltningsområdet for jerv slik det er definert i forvaltningsplan vedtatt 22.3.2018.
- Det settes en reservekvote på 5 dyr (3 kan være tisper)
- Restkvote skal tas ut av miljøforvaltningen så langt det lar seg gjøre i henhold til rovviltforlikets punkt 2.2.4 og 2.2.5.

Nærmere kvote- og områdeavgrensning følger av dette vedtaket. Lisensfellingen iverksettes for å forhindre fremtidige skader på bufe. Lisensfellingsperioden er fra og med 10. september 2018 til og med 15. februar 2019. Fordeling mellom lisensfellingsområdene er som følger:

1. Forvaltningsområdet for jerv i Møre og Romsdal:

- Ingen kvote.

2. Prioriterte beiteområder i Møre og Romsdal:

- Her tillates en kvote på 3 jerver
- inntil ett dyr kan felles innenfor området som har endret forvaltningsregime etter vedtak 22.3.2018 - Øvre Sunndal.

3. Prioriterte beiteområder i Trøndelag:

- Her tillates en kvote på 8 jerver
- inntil ett dyr kan felles innenfor området som har endret forvaltningsregime etter vedtak 22.3.2018 – Forollhogna
- I perioden fra 10. september 2018 til og med 15. januar 2019 deles området inn i to delområder, med følgende fordeling av kvoten:
 - 3A:** områdene nord for Trondheimsfjorden og E14 – 4 jerver
 - 3B:** områdene sør for Trondheimsfjorden og E14 – 4 jerver
- Fra og med 16. januar 2019 slås delområdene sammen til ett kvoteområde, og eventuell gjenværende kvote kan da jaktes på i hele området.

4. Forvaltningsområdet for jerv i Trøndelag:

- Her tillates en kvote på 5 jerver (hvorav maksimalt 3 tisper).
- I perioden fra 10. september 2018 til og med 15. januar 2019 deles området inn i tre delområder, med følgende fordeling av kvoten:
 - **4A:** Områdene nord for RV74 – 1 jerv
 - **4B:** Områdene mellom RV74 og E14 – 3 jerv
 - **4C:** Områdene sør for E14 – 1 jerv
- Fra og med 16. januar 2019 slås delområdene sammen til ett kvoteområde, og eventuell gjenværende kvote kan da jaktes på i hele forvaltningsområdet for jerv i Trøndelag.

I tråd med forvaltningsplanen for rovdyr i region 6 Midt-Norge som sier at rovviltnemnda legger ved et program for ekstraordinære uttak av jerv samtidig som at kvote blir vedtatt ber Rovviltnemnda om at Miljødirektoratet i tråd med rovviltforlikets punkt 2.2.4 og 2.2.5 prioriterer ekstraordinære uttak i følgende områder vinteren 2018/19.

- **Trøndelag:** Prioriterte beiteområder, med skader av jerv.

- **Møre og Romsdal:** Prioriterte beiteområder, med skader av jerv.

Med bakgrunn i utviklingen av skadesituasjonen under beitesesongen 2018 vil nemnda komme tilbake med ytterligere anbefalinger ovenfor Miljødirektoratet i løpet av lisensfellingsperioden 2018/19.

Rovviltnemndas vedtak (enstemmig):

Med hjemmel i Naturmangfoldlovens § 18, første ledd, bokstav b og § 77, jf. rovviltforskriftens § 10, jf. §§ 1, 3 og 7, fatter rovviltnemnda i region 6 Midt-Norge følgende vedtak om lisensfelling av jerv innenfor region 6 i 2018/2019:

- Kvoten settes til totalt 16 jerver.
- Det kan totalt felles inntil 8 jervtisper i regionen, hvorav maksimalt 3 tisper innenfor forvaltningsområdet for jerv slik det er definert i forvaltningsplan vedtatt 22.3.2018.
- Det settes en reservekvote på 5 dyr (3 kan være tisper)
- Restkvote skal tas ut av miljøforvaltningen så langt det lar seg gjøre i henhold til rovviltforlikets punkt 2.2.4 og 2.2.5.

Nærmere kvote- og områdeavgrensning følger av dette vedtaket. Lisensfellingen iverksettes for å forhindre fremtidige skader på bufe. Lisensfellingsperioden er fra og med 10. september 2018 til og med 15. februar 2019. Fordeling mellom lisensfellingsområdene er som følger:

1. Forvaltningsområdet for jerv i Møre og Romsdal:

- Ingen kvote.

2. Prioriterte beiteområder i Møre og Romsdal:

- Her tillates en kvote på 3 jerver
- inntil ett dyr kan felles innenfor området som har endret forvaltningsregime etter vedtak 22.3.2018 - Øvre Sunndal.

3. Prioriterte beiteområder i Trøndelag:

- Her tillates en kvote på 8 jerver
- inntil ett dyr kan felles innenfor området som har endret forvaltningsregime etter vedtak 22.3.2018 – Forollhogna
- I perioden fra 10. september 2018 til og med 15. januar 2019 deles området inn i to delområder, med følgende fordeling av kvoten:
 - 3A:** områdene nord for Trondheimsfjorden og E14 – 4 jerver
 - 3B:** områdene sør for Trondheimsfjorden og E14 – 4 jerver
- Fra og med 16. januar 2019 slås delområdene sammen til ett kvoteområde, og eventuell gjenværende kvote kan da jaktes på i hele området.

4. Forvaltningsområdet for jerv i Trøndelag:

- Her tillates en kvote på 5 jerver (hvorav maksimalt 3 tisper).
- I perioden fra 10. september 2018 til og med 15. januar 2019 deles området inn i tre delområder, med følgende fordeling av kvoten:
 - **4A:** Områdene nord for RV74 – 1 jerv
 - **4B:** Områdene mellom RV74 og E14 – 3 jerv
 - **4C:** Områdene sør for E14 – 1 jerv
- Fra og med 16. januar 2019 slås delområdene sammen til ett kvoteområde, og eventuell gjenværende kvote kan da jaktes på i hele forvaltningsområdet for jerv i Trøndelag.

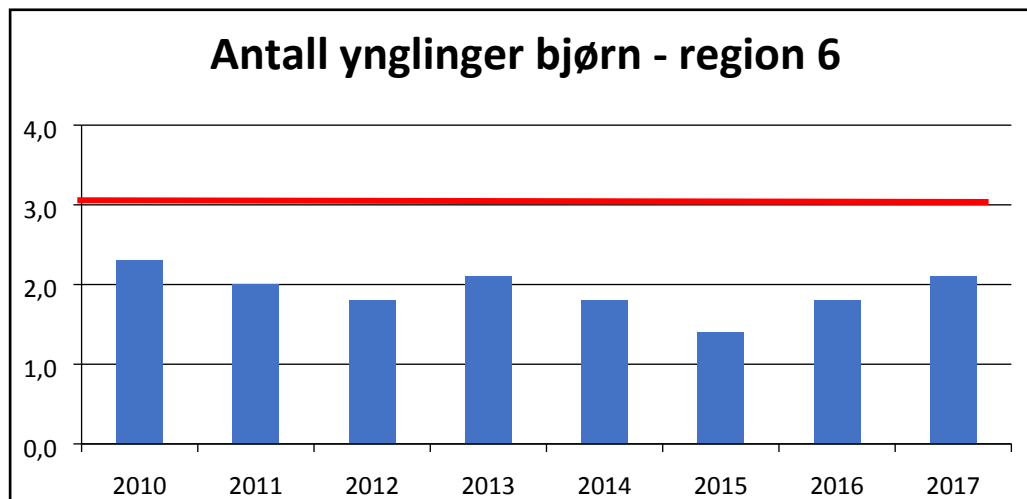
I tråd med forvaltningsplanen for rovdyr i region 6 Midt-Norge som sier at rovviltnemnda legger ved et program for ekstraordinære uttak av jerv samtidig som at kvote blir vedtatt ber Rovviltnemnda om at Miljødirektoratet i tråd med rovviltforlikets punkt 2.2.4 og 2.2.5 prioriterer ekstraordinære uttak i følgende områder vinteren 2018/19.

- **Trøndelag:** Prioriterte beiteområder, med skader av jerv.
- **Møre og Romsdal:** Prioriterte beiteområder, med skader av jerv.

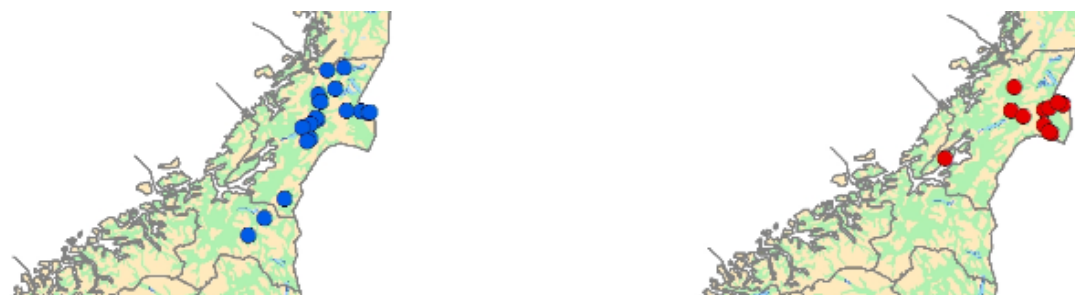
Med bakgrunn i utviklingen av skadesituasjonen under beitesesongen 2018 vil nemnda komme tilbake med ytterligere anbefalinger ovenfor Miljødirektoratet i løpet av lisensfelleringsperioden 2018/19.

19/18: Forslag på kvote for betingede skadefelling og lisensfelling av bjørn

Bestandsmålet for bjørn i region seks er ikke nådd, og det er derfor Miljødirektoratet som har myndighet til å eventuelt vedta kvoter for betinget skadefelling og lisensfelling av bjørn i region 6, Midt-Norge. Jakttiden for lisensfelling av bjørn er fra og med 21. august til og med 15. oktober.

Figur 7: Antall estimerte ynglinger av bjørn i region 6 i perioden 2010 – 2017 (www.rovdata.no)

Figur 8: Kart som viser fordeling av hanndyr (blå) og binner (rød) for de registrerte bjørnene i region 6, 2017 (www.rovdata.no).

Fløystad m.fl. (NINA Rapport 1494) rapporterer om en liten økning i beregnede antall ynglinger av bjørn for region 6, fra 2016 til 2017. Med et beregnet antall ynglinger på 2,1 i 2017. Bestandsrapportene fra perioden 2010-2017 tyder på at bjørnebestanden i region 6 er forholdsvis stabil, og under bestandsmålet for regionen (fig. 7).

Det er registrert 31 individer av bjørn i regionen i 2017, 19 hannedyr og 12 binner (fig. 8). Noe som er 2 dyr mer enn i 2016. Legger vi DNA- dataene fra de foregående år til grunn, ser vi at binneandelen over flere år har vært svakt økende (2017: 38,7 % 2016: 37,9 %, 2015: 42,1, 2014: 36,7 %, 2013: 34,3 %, 2012: 31,4 %, 2011: 30,8 %, 2010: 29,8 % og 2009: 29,6 %). Ut fra denne informasjonen kan vi forvente at binneandelen i bestanden i 2018 er ca. 40 % (1,5 ganger så mange hannedyr som binner) som er fastsatt som måltall i rovviltforliket.

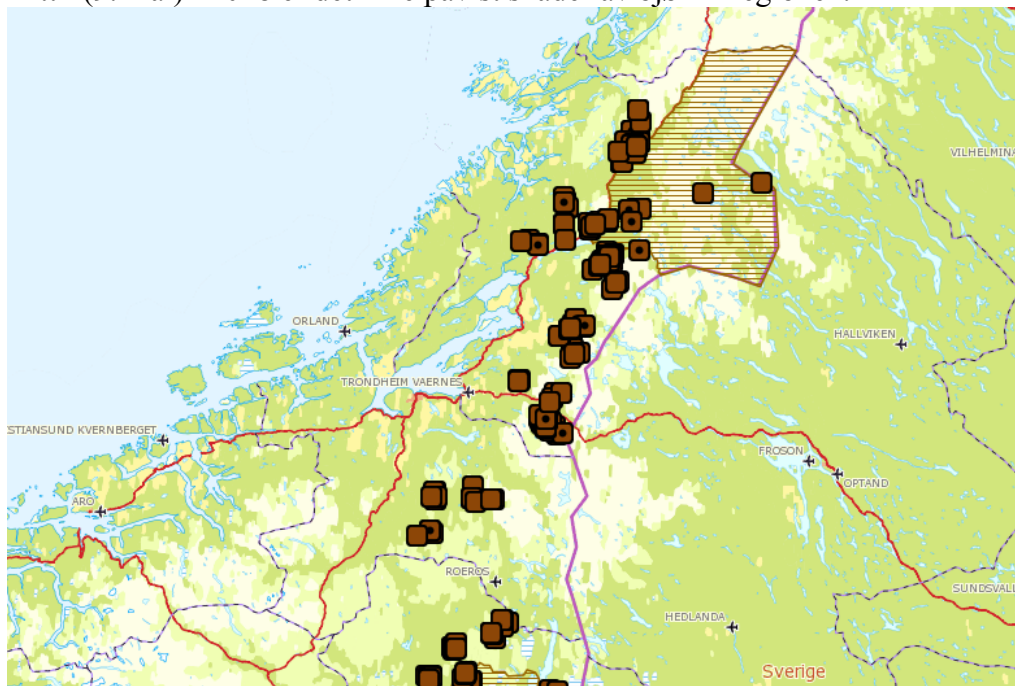
Det ble i 2017 registrert en avgang av 4 bjørner i region 6. Alle fire var hannedyr. To bjørner ble felt på ekstraordinære uttak, en bjørn ble felt på skadefelling av et kommunalt fellingslag og en bjørn ble påkjørt av tog. I 2018 er det kjent at to bjørner (NT107 og HE169) er felt på ekstraordinære uttak i Meråker og Midtre-Gauldal kommuner.

Skade forvoldt av bjørn har vært noe høyere i 2017 og 2016 enn i 2014 og 2015, men lavere enn i 2013 både i Nord-Trøndelag og i Sør-Trøndelag (se tabell 1).

Tabell 1: Oversikt over dokumenterte skader (sau og lam) forvoldt av bjørn i region seks (www.rovbase.no).

Fylke	2013	2014	2015	2016	2017
Nord-Trøndelag	291	127	135	195	219
Sør-Trøndelag	145	0	0	67	20
Møre og Romsdal	0	0	0	0	0
Totalt	436	127	135	262	239

Hittil (9. mai) i 2018 er det ikke påvist skader av bjørn i regionen.

Figur 9: Kart over dokumenterte og antatte skader forvoldt av bjørn i Midt-Norge etter 1. januar 2017 (N=239) (www.rovbase.no).

Sekretariatets vurdering

Det er ikke bestandsmessige data som taler for at det bør tillates uttak av bjørn i region 6 i 2018, men prinsippet om differensiert forvaltning og påviste skader i prioriterte beiteområder, kan legges til grunn for å likevel tillate felling. Sekretariatet er kjent med at effektiviteten av lisensfelling av bjørn har vært meget lav i region 6. Det er ikke felt bjørn på lisensfelling siden 2009. Det har i en årrekke frem til og med 2016, av Miljødirektoratet blitt åpnet for lisensfelling av bjørn i de prioriterte beiteområdene i forhold til bjørn i regionen. Sekretariatet

tilrår at denne praksisen videreføres. Allmenngjort felling skal foretrekkes fremfor bruk av ekstraordinære uttak. Og i de prioriterte beiteområdene bør lisensfelling av den grunn tillates. Det er slik vi ser det ønskelig at det settes en felles lisenskvote for bjørn gjeldende for alle områder utenfor forvaltningsområdet for bjørn i regionen. Dette da vandringskapasiteten til hannbjørn er stor og det er vanskelig å si hvor det vil oppholde seg bjørn høsten 2018, nå.

Det er viktig for måloppnåelse til region 6, at en styrer fellingene av bjørn til områder der sannsynlighet for å felle binne er lav. Enhver binne er av stor betydning for å nå bestandsmålet for bjørn i regionen, og også for å få opp andelen binner i bestanden. Det må derfor ikke åpnes for lisensfelling innenfor forvaltningsområdet, ei heller tillates felling av binne eller hennes unger dersom slike skulle opptre i de områdene der det blir åpnet for lisensfelling. De tiltak som kan settes inn for å hindre at binne skytes, skal være iverksatt.

Sekretariatets forslag til vedtak (korrigert i møte):

Kvote for betinget skadefelling

Rovviltnemnda for region seks foreslår at det vedtas en betinget skadefellingskvote på 3 bjørner, gjeldende for hele region 6 Midt-Norge, for perioden 1. juni 2018 – 15. oktober 2018.

Kvote for lisensfelling

Rovviltnemnda for region seks foreslår følgende kvote for lisensfelling av bjørn i 2018 for region 6 Midt-Norge:

- Prioritert beiteområde:
 - 3 (tre) bjørner
- Forvaltningsområde bjørn:
 - 0 (null) bjørner
- Binne med unge(r) samt hennes unger (uansett alder) er unntatt fra fellingstillatelsen.

Bjørner som eventuelt felles på skadefelling i forkant av lisensfellingsperioden belastes lisensfellingskvoten.

Rovviltnemndas vedtak (enstemmig):

Kvote for betinget skadefelling

Rovviltnemnda for region seks foreslår at det vedtas en betinget skadefellingskvote på 3 bjørner, gjeldende for hele region 6 Midt-Norge, for perioden 1. juni 2018 – 15. oktober 2018.

Kvote for lisensfelling

Rovviltnemnda for region seks foreslår følgende kvote for lisensfelling av bjørn i 2018 for region 6 Midt-Norge:

- Prioritert beiteområde:
 - 3 (tre) bjørner
- Forvaltningsområde bjørn:
 - 0 (null) bjørner
- Binne med unge(r) samt hennes unger (uansett alder) er unntatt fra fellingstillatelsen.

Bjørner som eventuelt felles på skadefelling i forkant av lisensfellingsperioden belastes lisensfellingskvoten.

20/18: Forvaltningsplan for rovvilt i region 6 – videre oppfølging av brev fra Klima og miljødepartementet (KLD)

Klima- og Miljødepartementet (KLD) har i brev, datert 26. april 2018, påpekt at det er flere forhold ved den nye forvaltningsplanen som er påpekt av Miljødirektoratet som ikke er blitt fulgt opp av rovviltnemnda. Dette gjelder spesielt manglende oppfølging av departementets føringer om en tydeligere soneforvaltning og utfordringer knyttet til forvaltningsområdene for bjørn og jerv. Dette er forhold som KLD ber rovviltnemnda i region 6 om å se nærmere på.

Klima- og miljødepartementet mener det er klare mangler i forvaltningsplanen, og ser det derfor som nødvendig at rovviltnemnda 6 gjør endringer i denne. Og ber rovviltnemnda i region 6 om å gjennomgå forvaltningsplanen på nytt, og i denne prosessen utbedre følgende punkter:

- *Rovviltnemnda skal se på muligheten for en tydeligere soneforvaltning, med større overlapp av områder prioritert til store rovdyr.*
- *Forvaltningsplanens avgrensning av forvaltningsområde for bjørn må ha en størrelse som er egnet til å ivareta en stabil bjørnebestand på nivå med forvaltningsmålet for regionen.*
- *Forvaltningsområdene for jerv må bringes i tråd med departementets oppdrag om en bedre arrondering av forvaltningsområdene for jerv i Sør-Norge, og bør ikke medføre at en større del av bestandsmålet oppnås i områder med samisk tamreindrift.*

KLD ber nemnda om å opprette en dialog med Miljødirektoratet, slik av forvaltningsplanen på best mulig måte kan endres i tråd med føringene.

Sekretariatets forslag til vedtak:

Rovviltnemnda for region 6 tar føringene i brev fra Klima- og miljødepartementet til etterretning.

Rovviltnemnda i region 6, ber om møte med Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet i sakens anledning.

Alternativt forslag til vedtak (fra Stig Klomsten)

Med bakgrunn i brev av 26.4.2018 ber Rovviltnemnda i region 6, om møte med Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet i sakens anledning.

Rovviltnemndas vedtak (enstemmig):

Med bakgrunn i brev av 26.4.2018 ber Rovviltnemnda i region 6, om møte med Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet i sakens anledning.

21/18: Eventuelt

1. Effektivitet av skadefelling og lisensfelling

Skadefelling og lisensfelling gir ikke den effekten nemnda ønsker.

Rovviltnemnda ber Fylkesmennene i regionen om å bidra med å gjøre det kjent for jegerstanden i regionen at det er betydelige muligheter for lisensfelling på rovvilt i vår region. Det er nesten hvert år jegere som feller rovvilt i forbindelse med utøvelse av jakt på andre arter. Det å ha ordnet seg med lisens, grunneiertyllatelse og å være kjent med kravene til rapportering, før en legger ut på jakt, er en forutsetning for å kunne gripe en slik mulighet.

Rovviltnemnda ber om at sekretariatet berammer et møte med Miljødirektoratet høsten 2018. Der temaet vil være prioritering av ekstraordinære uttak av jerv og bjørn, med bakgrunn i skadesituasjon.

2. Møteplan høsten 2018

Følgende datoer settes av til møter:

- Fredag 7. september
- Fredag 26. oktober.

Avhengig av behov vil ett av møtene kunne utvides til todagersmøte, med oppstart tilliggende torsdag.

Dersom det blir behov for møte til å behandle klage på noen av kvotevedtakene av 24.5.18, avtales dato for telefonmøte per e-post.

Med hilsen

Gunnar Alstad
Leder

Kjell Vidar Seljevoll
Sekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrifter

Kopi til:

Mattilsynet, Region Midt	Postboks 383	2381	BRUMUNDDAL
Trøndelag fylkeskommune	Fylkets hus, Postboks 2560	7735	STEINKJER
Møre og Romsdal Fylkeskommune	Postboks 2500	6404	MOLDE
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Fylkeshuset	6404	MOLDE
Fylkesmannen i Trøndelag	Postboks 2600	7734	STEINKJER
Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Torgarden	7485	TRONDHEIM